

או דילמא: כמלוה על פה דמו, ואינו גובה
מנכסים משועבדים?

אמר על כך אביי:

ולאו היינו דרבי אסי?! דאמר רבי אסי:

מודה בשטר שכתבו, המודה על שטר שהוא עב-ב
כתבו אלא שטוען פרוע הוא השטר, כיון
שהודה בשטר שאינו מזויף, שוב אינו צריך
המלוה לקיימו בעדים החתומים בו, וגובה
המלוה מנכסים משועבדים. (1)

1. תמהו הראשונים מה ענין זה אצל זה?!
וביאררו התוספות: הא פשיטא שעל שטר זה
נאמן הוא לטעון פרעתי [אף שנגד שטר אחר
אינו נאמן לטעון פרעתי] ומשום ששטר זה אינו
ניתן ליכתב [וכמבוארת סברא זו בהמשך
הגמרא], וספק הגמרא לענין גביית
משועבדים הוא: היות ואם ירצה יכול הוא
לטעון פרעתי, נמצא שאין השטר מקויים אלא
על פי הודאתו שעדיין לא פרעו, ואם כן יש
לומר שאין הודאתו מועילה לחייב את
הלקוחות; ועל זה הביא אביי ראייה מכל שטר,
שיכול הוא לטעון מזויף [עד שלא קיימו את
השטר], ומכל מקום כשלא טען שהשטר מזויף
גובים בשטר זה מנכסים משועבדים; וכתבו,
שלפי זה הגירסא בגמרא היא "לאו מי אמר רבי
אסי, מודה בשטר שכתבו גובה מנכסים
משועבדים"; [וסברתם צריכה ביאור: אם
פשיטא לגמרא שלענין טענת פרעתי כיון שלא
ניתן ליכתב אינו חשוב שטר — ואף שמכל
מקום יש לו לומר "שטרך בידי מאי בעי" —
מהיכי תיתי להסתפק שלענין גבייה ממשועבדים
עדיין השטר בכחו עומד?!].

והריטב"א כתב על זה: "ואין פירוש זה נכון,
דהא ודאי אם תמצוי לומר שיכול לומר פרעתי,
פשיטא שאינו גובה מנכסים משועבדים, דקיימא
לן טוענין ללוקח, ואין הודאתו של זה כלום
במקום שחב לאחרים, ודרבי אסי נמי אינו גובה
מנכסים משועבדים אלא כשהודו הם [הלקוחות]
שאינו מזויף ולא נתפרע; ועוד [יש להוכיח מן
הגמרא שאינו נאמן לטעון פרעתי], דאדרבא כיון
דתלמודא לא בעי הכא אלא לענין אם גובה

מבני חורין כמלוה על פה או מנכסים משועבדים
כמלוה בשטר, מכלל דקים ליה [לגמרא] דלגבי
פרעון דיניה כמלוה בשטר, שאינו יכול לומר
פרעתי, דאי לאו הכי הוה ליה למיבעי מעיקרא
[צריכה היתה הגמרא להסתפק בתחילה] אם
טוען חבירו פרעתי מהו לגבי בני חורין, כמלוה
על פה דמי ונאמן, או כמלוה בשטר דמי ואינו
נאמן, ואם תמצוי לומר שאינו נאמן לומר פרעתי,
מהו לענין משעבדי; אלא ודאי דתלמודא
השתא דלית ליה טעמא ד"לא ניתן ליכתב", קים
ליה שאינו יכול לומר פרעתי, [משום] דאמרינן

ליה "אי פרעתי שטרך בידיה מאי בעי" —

ומספקא ליה כיון שאינו יכול לומר פרעתי,
אם עומד בכחו לענין משעבדי ואף על פי
שהתבטל כחו לענין המכר, או דילמא כיון
שהתבטל כחו ואינו עושה כלום לענין המכר, אף
לענין האחריות אינו עושה מעשה שטר לגבות
ממשעבדי, והיינו דאמר ליה "לאו היינו דרב
אסי, דאמר דמודה בשטר שכתבו אין צריך
לקיימו וגובה בו מנכסים משועבדים", דאלמא
אף על פי שהשטר מעצמו אינו כלום [כי שמא
מזויף הוא] כיון שהודה בו שהוא מקויים ואינו
נאמן לומר פרעתי גובין בו מנכסים משועבדים,
הכא נמי, אף על פי שהשטר בטל עיקר כחו
לענין המכר שהיה עיקרו של שטר, כיון שאינו
נאמן לומר פרעתי על האחריות, אף הוא בכחו
לענין שיגבה בו ממשעבדי".

ולשון רש"י הוא: "והכא נמי הרי מודה
שמכרו לו באחריות, ואם השטר בטל לענין
המכירה מפני שטר מתנה שקדמו, לא בטיל
לענין אחריות"; וזה נוטה לפירוש הריטב"א.

אמר ליה רבא לאביי:

מי דמי נוכי יש לדמות את עניננו להא דרבי אסי?!⁽¹⁾

והרי התם — בדינא דרבי אסי — ניתן השטר להכתב, אבל הכא הרי השטר לא ניתן להכתב, שהרי אינה של כותב השטר ועל כרחו כתב לו את השטר.⁽²⁾

יתיב מרימר וקאמר להא שמעתא ניושב היה מרימר ואומר את חילוקן של רבא].

אמר ליה רבינא למרימר:

אלא — אם כדברי רבא — תיקשי הא דאמר, הא דהוצרך רבי יוחנן לומר בטעם הדין שאין גובים משטרות מוקדמין כלל משום גזירה שמא יגבה מזמן ראשון —

והרי אף בלאו הכי נימא: לפיכך אינו גובה בשטר זה משום שלא ניתן השטר ליכתב?!⁽³⁾

אמר ליה מרימר לרבינא: הכי השתא נוכי הראיה דומה לנידון?!⁽⁴⁾

התם — במימרא דרבי יוחנן — נהי דלא ניתן השטר ליכתב מזמן ראשון, אבל ניתן ליכתב מזמן שני, ולכן אין סיבה שלא יגבה מזמן שני אם לא משום הגזירה.

אבל הכא — בדברי רבא — לא ניתן השטר ליכתב כלל, כיון שאין השדה של

כותב השטר.

ואכתי מקשינן על סברת רבא:

ואלא הא דתניא לפרש את מה ששינו "אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם": לשבח קרקעות — שאין מוציאין לו מנכסים משועבדים — כיצד:

הרי שגזל שדה מחבירו, ומכרה לאחר, והשביחה אותו אחר, והרי היא יוצאה על ידי הנגזל מתחת ידו של הלוקח, כשהוא הלוקח גובה מן המוכרה לו את מעותיו ואת השבח שהפסיד, הרי זה גובה את הקרן — היינו מעות המקח — מנכסים משועבדים, ואילו את השבח אינו גובה אלא מנכסים בני חורין.

ועל כל פנים מבואר שאת מעות המקח הרי הוא גובה מנכסים משועבדים, ולשיטת רבא, נימא: הרי לא ניתן השטר ליכתב כלל, כי אינה של מוכר ולא יגבה מנכסים משועבדים?!⁽⁵⁾

ומשנינן: הכי השתא?!⁽⁶⁾

גרסינן בגמרא לעיל טו ב: בעא מיניה שמואל מרב: חזר [הנגזלן שמכר שדה שאינה שלו לאחר] ולקחה מבעלים הראשונים, מהו [האם של לוקח הוא, או של מוכר]?

אמר ליה: מה מכר לו ראשון לשני כל זכות

3. לכאורה ראיה זו אינה תלויה בדברי רבא, שהרי ענין זה ממש דומה לענין שאנו דנים בו, ויש להביא מכאן ראיה לפשוטו; וראה מה שכתבו בזה התוספות והריטב"א.

2. פירש הריטב"א: מי דמי התם ניתן ליכתב כיון שהודה בו שאינו מזויף דין הוא שיעמוד בכל כחו, מה שאין כן בזו שלא ניתן ליכתב לענין המכר שהוא עיקר השטר, וכיון שלא ניתן ליכתב כמאן דליתיה דמי אף לפרעון ולכל דבר.

שתבא לידו, כלומר, הרי היא של לוקח.

ליכתב הוא, ולכן אינו גובה בו.

מתנתין:

אין פוסקין, אסור⁽¹⁾ להקדים⁽²⁾ וליתן סך מעות למוכר בשעת הזול, **על הפירות**, על מנת שיתן המוכר לבעל המעות [הלוקח] פירות באותו שער הזול, בזמן מאוחר, כשיעור מעותיו, והאיסור הוא **עד שיצא השער** [המחיר] המפורסם וקבוע בשוקי העיר לפירות אלו.⁽³⁾ וטעם האיסור: כיון שעדיין לא יצא השער בכמה נמכרים פירות אלו, חיישינן שמא יתייקרו כשיצא השער שלהם, ונמצא הלוקח משתכר בהמתנת מעותיו⁽⁴⁾.

אבל אם **יצא השער**⁽⁵⁾ המפורסם וקבוע בשוקי העיר לפירות אלו, **פוסקין** מותר ללוקח לפסוק עמו שיתן לו פירות לזמן מאוחר, כפי אותו השער שכבר יצא, ואפילו אם נתייקרו אחר כך הפירות, אין בזה ריבית.⁽⁶⁾

ופסיקה זו מותרת, ואף⁽⁷⁾ **על פי שאין לזה** למוכר פירות בשעת הפסיקה, **יש לזה** לאיש אחר, ויכול המוכר לקנות עכשיו במעות שקיבל.⁽⁸⁾

ומפרשינן התם: מאי טעמא: מר זוטרא אמר: [כי] ניחא ליה [למוכר] דלא נקרייה [הלוקח] גולנא וּלְפִיכְךָ, כשקנה את השדה מן הבעלים, עבור הלוקח הוא שקנה; רב אשי אמר: [לכך יש לומר שלצורך הלוקח קנאה הגולן, כי] ניחא ליה [למוכר] דליקו בהמנותיה [להיות מוחזק בעיני הלוקח כאדם נאמן].

התם גבי שטר מכר מן הגולן, לפיכך השטר קיים, שהרי **אי** [בין] **למאן דאמר** — כשחזר וקנאה מבעלים הראשונים — שכוונתו לקנותו בשביל הלוקח משום **דלא ניחא ליה דליקרייה גולנא**, **אי** [ובין] **למאן דאמר**: משום **דניחא ליה דליקום בהימנותיה**, סוף סוף **מפיים ליה למריה ומוקים ליה לשטריה** [דעתו של הגולן היא, לקנות מבעלים הראשונים, ולהעמיד את שטר המכירה שלו] והרי השטר ניתן ליכתב משום זה —

אבל **הכא** — בנידון דידן — הרי **לאברוחי מיניה קמכוין** [לכך מכרה לו כדי להבריחו הימנו], ואם כן וכי **שטרא מוקיים ליה** [וכי דעתו לחזור ולקנותה מבנו, כדי להעמידו ביד הלוקח]?! ואם כן שטר שלא ניתן

5. עי' תוס' סב ב ד"ה והתנן, שיש שאין גורסין זה במשנה, ומרש"י סב ד"ה כן נראה דגרס לה. תויו"ט, ועי' מלאכת שלמה.

6. שו"ע קעה א.

7. לעיל סב ב הגירסא "אף" בלא וי"ו.

8. עפ"י רש"י ס ב וסב ב, והריב"ש שם הוסיף לבאר דהרי זה כיש לו למוכר דמבואר להלן

1. אסור מדרבנן משום דהוי דרך מקח וממכר, דמדאורייתא רק דרך הלואה אסור. רש"י ס"ב.

2. פירוש, כשאין לו [למוכר פירות, וכמו שמתבאר בהמשך המשנה]. ריטב"א.

3. רש"י סב ב.

4. ע"פ שו"ת הרי"ף בשטמ"ק, ונמוק"י.

ועל העביט של ענבים. מותר ללוקח לפסוק שיתן לו המוכר יין, ואף על פי שלא יצא השער, אם ענבי המוכר צבורין בכלי גדול [היינו עביט] שמניחין בו לפני דריכה, והם מתחממים ומתבשלים להוציא יינם יפה. (14)

ועל המעטן של זיתים. מותר ללוקח לפסוק שיתן לו המוכר שמן, ואע"פ שלא יצא

ומותר ללוקח לפסוק שיתן לו המוכר חטין, אפילו אם לא יצא השער, אם היה הוא המוכר תחילה לקוצרים, (9) ויש לו כבר גדיש [תבואה קצורה מגודשת על פני השדה], פוסק הלוקח עמו עם המוכר, על הגדיש שיש למוכר. (10) וטעם ההיתר: כיון שיש למוכר, אין כאן רבית, כי מעכשיו הוא קנוי לו (11) ואע"פ שלא משך, שהרי כשאין לו, האיסור הוא רק מדרבנן, (12) וכשיש לו לא גזרו. (13)

שו"ת הרי"ף.

10. מבואר בגמרא [עד א] דמותר לפסוק בדין זה, ובדינים שלהלן במשנה, רק עם מחוסר ב' מלאכות, אבל מחוסר ג' אינו פוסק דלא חשיב "יש לו".

11. כלומר: הואיל ולענין מי שפרע קנה-תו"ט, ועי' לעיל הערה 8 בשם תוס' סב ב

12. ועי' לעיל הערה 1.

13. רש"י. וכתב רש"י: פוסק עמו באיזה שער שירצה. ודייק מזה הטור קעה שיכול להזויל אפילו יותר משער הלקוטות [הוא השער הזול ביותר, ומתבאר להלן בגמרא], אבל הרא"ש כאן, ותוס' סג ב ד"ה מהו, סוברים דיכול להזויל רק כשער הלקוטות כיון שמחוסר תיקון, ועי' פנ"י.

עוד כתב רש"י: לתת לו מאותו גדיש, ותוס' סד ב ד"ה האי, כתבו דא"צ לתת לו מאותו גדיש. עוד דקדק גדו"ת דמרש"י נראה דאינו פוסק אלא עד כדי חטין שיש לו ולא יותר, וכ"כ נמוק"י בשם הרמב"ן והרשב"א, ובד' הרמב"ם מלוה ולוה ט א נחלקו המגיד משנה שם וב"י קעה, ועי' משנה למלך שם.

14. רש"י. וקמ"ל שאע"פ שהיין אינו מוכן

במשנה שמותר. אבל הנמוק"י כתב "אע"פ שאין לזה יש לזה וכו' והיה יכול ליקח, שהרבה מוכרים יש, והיה מצניעים בביתו עד לאותו זמן דבעי להו, מש"ה שרי" נראה דמפרש דהלוקח יכול למצוא לקנות במעותיו, ולפירושו רבה ורב יוסף דאמרי [סג ב] מאי אהנית לי וכו' הוא פירושא דמתני', וכע"ז כתב מהר"ם מלובלין שם, ועי' תורת חיים שם. ולפרש"י קשה למה הוצרכו רבה ורב יוסף [שם] להוסיף הטעם דמאי אהנית לי וכו', ועי' שער דעה [בסוף ספר שער משפט] קעה א שהאר"י בזה. והתוס' [סב ב ד"ה אע"פ] כתבו "דאע"ג דלא משך [הלוקח] חטין אין זה רבית כיון שאם היה בא מוכר לחזור, הוי קאי במי שפרע, ולכן חשיבי כנתיקרו ברשות לוקח". ונתקשו המפרשים, למה הוצרכו לפרש כן, שהרי טעם ההיתר מבואר בגמרא [סג ב] משום מאי אהנית לי וכו', ועיין פנ"י, וחי' רבי מאיר שמחה בתוס' שם, ותו"ט במשנתינו, וחווה דעת ביאורים קסג ב, ובית מאיר קעה, ושער דעה שם, פרי יצחק ת"ב מו, וחזון יחזקאל פ"ו ה"א, שהאריכו בזה.

9. ואז מותר לפסוק עמו לבדו ולא עם זולתו לפי שהחטים שלו הם מצויין והחטים של זולתו אינם מצויין, אבל אם היה סוף הקוצרים, החטים מצויין אצל זולתו ואין מדקדקים אם היה אצלו או לא, שאע"פ שאין זה יש לזה. שטמ"ק בשם

רבי יוסי אומר: חולק על תנא קמא וסובר, אין פוסקין על הזבל אלא אם כן היתה לו למוכר זבל באשפה. (21)

וחכמים מתירים. ובגמרא [עד א, ב] מתבאר מחלוקת תנא קמא וחכמים.

ופוסק הלוקח עמו עם המוכר בשער הגבוה היינו בזול, שנותנין הרבה פירות בדמים מועטין, (22) כלומר: דכשיוול השער יותר ממה שהוא עכשיו יתן לו כשער הזול ואם יתייקר יתן לו כשער של עכשיו. (23)

רבי יהודה אומר: חולק על תנא קמא וסובר, אף על פי שלא פסק הלוקח עמו עם המוכר [כשער הגבוה] יכול הלוקח לומר למוכר: תן לי כזה פירות כשער בזול, (24) או תן לי

השער, כדין היין לעיל, אלא שהכלי של זיתים קרוי "מעטין". (15)

ועל הביצים (16) של יוצר. (17) מותר ללוקח לפסוק שיתן לו המוכר [היוצר] קדירות, אף על פי שלא יצא השער, אם הכין היוצר ביצים, כדורי טיט שמעגל הקדר,

ועל הסיד מששקעו בכבשן. ומותר ללוקח לפסוק לעשות מהן קדירות. (18) שיתן לו המוכר סיד, אף על פי שלא יצא השער, מששקעו אבני הסיד והעצים בכבשן כדי לשרפן ולעשות מהן סיד.

ופוסק הלוקח, באיזה שער שירצה, עמו עם המוכר, על הזבל, (19) שיספק לו זבל [לזבל שדות] כל ימות השנה, בין בימות החמה בין בימות הגשמים. (20)

נמנעים מליהנו או מלהלוותו ול"ז, יחשוב "שיש לו" חזון יחזקאל.

20. שאין הזבל מצוי. רש"י עד ב.

21. רבי יוסי סובר שדין אשפה כדין שאר פירות.

22. ואם לא פסק כן, יקבל בעל כורחו כשער שפסק. רש"י עד ב ד"ה ופוסק, והוסיף וכתב שם דדין זה "אכילה מתני' קאי", כלומר: בין ארישא דיצא השער ובין אסיפא שיש לו, וכ"כ כתב הריטב"א, ותו"ט כתב דארישא קאי, ועי' פנ"י שביאר.

23. עי' ש"ק קעג כד זח"י רעק"א שם וחזו"א עו ו.

24. תוס' גיטין ל א ד"ה הא כתבו: דדוקא שאומר כן בשעת הזול, אבל אם חזרו ונתייקרו, אינו יכול לתבוע שיתן לו כשער הזול שהיה.

בענבים כמו גרעיני תבואה בשבולים, מכל מקום חשוב כאילו יש לו יין חזון יחזקאל.

15. רש"י. וקמ"ל שאע"פ שהשמן אינו אגור בזית כמו שהמשקה ביין מופקד בתוך הענב מכל מקום חשוב כמו שיש לו שמן, ופוסק עליו חזון יחזקאל.

16. כתב הריטב"א: שהגורסין "ביצים" משום שהן עגולות כביצה, והגורסים "בצים" ע"ש הכתוב [איוב ח יא] היגאה גומא בלא בצה [איוב לח מצודת ציון שם]. וכתב רש"י ביצה טוי כל דבר הנלוש ונעשה עם קרוי ביצת.

17. עושה קדירות נקרא יוצר מפני שהוא נותן צורה לחומר. חזון יחזקאל.

18. תפא"י.

19. ומותר לפסוק אע"פ שאין למוכר שום זבל משום שבקל יוכל להשיגו שהרי אין בני אדם

(25) מעותי!

השער פוסקין, היכי משכחת לה? היכן תמצא מקום שמותר לפסוק על שער שלו!?

גמרא:

אמר רב אמי אמר רבי יוחנן: אין פוסקין על שער שבשוק⁽²⁶⁾ משום שאינו קבוע.

אמר ליה רבי זירא לרב אסי: האם אמר רבי יוחנן שאין פוסקין אפילו בשער דרמוס [איטליו רב וגדול]⁽²⁷⁾ הוה ששערו קבוע?

אמר ליה רב אסי לרבי זירא: לא אמר רבי יוחנן שאין פוסקין אלא בשוק של עיירות⁽²⁸⁾, דלא קביעי תרעיהו שאין שער שלהם קבוע.

ומקשינן: ולמאן דסליק אדעתין מעיקרא, לפי הבנת רבי זירא, דאמר רבי יוחנן שאין פוסקין אפילו בשער דרמוס הזה, אלא מתניתין⁽²⁹⁾, דקתני ששנה בה התנא, אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער, יצא

ומשנינן: מתניתין דיצא השער פוסקין, בחיטי דאכלבי [אוצרות] וארבי [ספינות] דמשוך תרעיה טפי, שנמשך שער שלהם יותר משער דורמוס הזה, כלומר: משיתחילו בעלי בתים ואוצרי פירות לפתוח אוצרותיהם, וספינות מביאות תבואה למכור, נמשך שער להם זמן רב, שהרי יש הרבה תבואה.⁽³⁰⁾

תנו רבנן: שנינו בתוספתא: אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער.

יצא השער, פוסקין כי אף על פי שאין לזה, יש לזה.⁽¹⁾

היו תבואות חדשות, שעדין לא יבשו כל הצורך מארבע, במחיר ארבע סאין לסלע, ותבואות ישנות משלש במחיר שלש סאין בסלע, אין פוסקין על חדשות מארבע,⁽²⁾ עד

אבל להלכה פוסקין על שער שבשוק שבעיירות גדולות, ובשו"ע קעה א פסק דאין פוסקין אלא על שער שבמדינה [עיר גדולה- ט"ז שם], והרמ"א חולק דפוסקין על שער של עיירות.

1. נתבאר במשנה.

2. כך גרס רש"י בתוספתא, ופירש דהפוסק על החדשות לא יקבלם ממנו עכשיו, אלא לאחר זמן כשתייבשו כל צרכם, והריב"ש ש"ח הוסיף לבאר דנמצא שהוא פוסק לו על תבואה ישנה לפי שער של תבואה חדשה, והרי הוא מוזיל לו. ודקדקו הפרישה קעה והפנ"י דלגירסא זו מותר לפסוק על הישנות בג' וכ"ש על החדשות, וכע"ז בריטב"א ובמאירי. אבל הרי"ף והרמב"ם [מלוה ולוה ט ד] והרא"ש גירסתם בתוספתא

25. מכיון דסתם נותן מעות, על שער הזול הוא פוסק, אף שלא התנה בפירושו [עפ"י תוס' עד א ד"ה יכול, ורע"ב].

26. הוא שער היוצא ע"י חמרין המביאין תבואה לשוק- [עפ"י רש"י ופנ"י סג ג]

27. רש"י. ושטמ"ק כתב בשם ר"ח: שהוא רחבה גדולה בלשון יון.

28. ע"י הערה 30.

29. ע"י לעיל הערה 5.

30. כתב הריטב"א: דין זה שפוסקין רק על שער דאכלבי, וארבי הוא רק למאי דס"ד מעיקרא.

אם כן, בעל הבית נמוי, יזיף מלקוט. ואם כן מדוע בעל הבית אסור לפסוק עם אדם רגיל על תבואת לקוטות לפי שער לקוטות, לפי שנחשב הדבר ש"יש לו", כי יכול הוא ללוות מהלקוטות!?

אמר ליה תירץ רב נחמן לרבא: בעל הבית, זילא ביה מילתא, גנאי הוא לו, למיזף מלקוט ולכן חשוב "אין לו", ואסור.

איבעית אימא: מאן דיהב זוזי, הנותן מעות לבעל הבית, אפירי שפירי יחיב, על דעת שיתן לו פירות טובים, ולא של לקוטות.⁽⁶⁾

אמר רב ששת אמר רב הונא: אין לויין על שער שבשוק, כלומר: אין לויין במעות כדרך הלואה על מנת שאם לא יפרע המעות עד זמן פלוני, יתן לו פירות בשער של עכשיו.⁽⁷⁾ ואסור משום שמא יתיקרו הפירות.

אמר הקשה ליה רב יוסף בר חמא לרב ששת, ואמרי לה, יש מבני הישיבה שאמרו קושיה זו בשם רב יוסי בר אבא לרב ששת: ומי אמר רב הונא הכי וכי רב הונא אמר כן?!

שיצא השער בארבע לחדש ולישן, שהוא שער קבוע.

היו תבואות של לקוטות, של עניים, שנלקטות מכמה שדות, ואינן יפות, שמערבין שבלי שיפון [אחד מחמשת מיני דגן] עם שבלי חטין,⁽³⁾ מארבע ארבע סאין בסלע. ולכל אדם, תבואות של שאר בני אדם, משלש, שלש סאין בסלע, אין פוסקין עם בעל הבית מארבע,⁽⁴⁾ עד שיצא השער של ארבע ללוקט, לתבואת העני הלוקט, ולמוכר, בעל הבית רגיל.

אמר רב נחמן: פוסקין ללקוטות, לעניים הלוקטים, בתבואה של לקוטות, בשער הלקוטות, שהוא ארבע סאין בסלע.

אמר ליה שאל רבא לרב נחמן: מאי שנא לוקט, במה שונה דינו של הלוקט, שמותר גם כשאין לו, מדינו של בעל הבית, שאסור, דאי לית ליה, שהרי אם אין לו ללוקט תבואה, יזיף, לווה הוא תבואה מעורבת מלקוט חבריה, ולכן, חשוב כ"יש לו"⁽⁵⁾ ולכן מותר,

הסוגיא, ועי' ט"ז [קעה ג].

5. כתב במיוחס לריטב"א: משום דשער לקוטות לא שער גמור הוא, לכן בעינן "יש לו" קצת, ומשום דהוה שער קצת קרינן "יש לו" ביוזף.

6. כתב הרשב"א: שאפשר שבתירוץ זה חוזרת בה הגמ' מהתירוץ הראשון, ולכן הנותן לבעל הבית בפירושו לפירי דלא שפירי, פוסקים לבעל הבית משער הלקוטות.

7. רש"י, ועי' ריטב"א ומאירי מה שהקשו על פרש"י, ועי' עוד תורת חיים ופנ"י וחווה דעת

כגירסא שלנו בגמרא, וכתב המגיד משנה שלשיטתם אסור לפסוק אפילו בישנות בג', משום שכיח חילוק בשער, בין חדש לישן, אינו נקרא שער קבוע. והדרישה כתב דגם הראשונים הג"ל סוברים כרש"י.

3. רש"י. ובשטמ"ק בשם ר"ח פירש: תבואה של עניים המלקטים לקט שכחה ופאה.

4. רש"י. כלומר: שאינו פוסק עם בעל הבית שיתן לו אפילו משל לקוטות ארבע סאין בסלע. ודייק המגיד משנה [ט ד] מדברי רש"י שמותר לפסוק עם בעל הבית בשלש וכן מוכח בהמשך

והא בעי מיניה מרב הונא, הרי נשאל רב הונא, הני בני בני רב, בני הישיבה, דיזפי שלווין מעות⁽⁸⁾ בתשרי, ופרעי פירות בטבת בשער של תשרי, שרי או אסיר, מותר או אסור?

אמר להו ענה להם רב הונא: הא חיטי בהיני, שם מקום, והא חיטי בשילי, שם מקום, אי בעי, זבני ופרעי ליה. אם רצונם בכך, יכולים הם לקנות עכשיו חיטין במקומות הסמוכים, ולפרוע עכשיו, ולכן כדין עושין בני הישיבה,

ואם כן, כיצד אמר רב ששת בשם רב הונא שאין לויין על שער שבשוק!?

ומתרץ רב ששת: מעיקרא, בתחילה סבר רב הונא, אין לויין על שער שבשוק.

כיון דשמעה להא דאמר רב שמואל בר חייא אמר רבי אלעזר, שאמר לויין, חזר בו רב הונא, ואמר איהו נמי לויין, ולכן אמר שכדין עושין בני הישיבה.

תנו רבנן: אדם המוליך חבילה סחורה [של עצמן] ממקום הזול למקום היוקר, מצאו חבירו במקום הזול ואמר לו תנה לי, ואוליכנה למקום היוקר, ואני אעלה לך בדרך שמעלין לך באותו מקום, ואמכרנה שם, ואעשה צרכי במעות עד זמן פלוני, ואפרע לך כפי מה ששוה שם.

אם הסחורה ברשות מוכר [בעל הסחורה], עג-א שאחריית הדרך עליו, מותר, שאין כאן מלוה עד שתמכר, נמצא שהלוקח [השליח] לזה ופרע אותו סכום.⁽⁹⁾

ואם הסחורה ברשות לוקח, שאחריית הדרך עליו, אסור, כי מעכשיו [במקום הזול], מלוה היא אצלו, נמצא שכשפרוע המעות כמקום היוקר, נותן רבית למוכר.

אדם המוליך פירות [של עצמן] ממקום הזול למקום היוקר, מצאו חבירו במקום הזול ואמר לו, תנב לי ואוכלם כאן, ואני אעלה לך אפרע לך לאחר זמן מפירות שיש לי באותו מקום היוקר,

אם יש לו פירות באותו מקום, מותר, אף שנוטל פירות בזול ומחזיר פירות ביוקר, מותר, שאין זה אלא כחליפין, ואף שלא משך בעל הפירות את פירות חבירו, מכל מקום, כיון שסאה בסאה הוי רק אבק רבית, ב"יש לו", לא גזרו.

ואם לאו, שאין לו פירות באותו מקום, אסור, כי בשכר המתנתו נתן לו כבמקום היוקר.

והחמריין המשתכרים בהולכת תבואה [על גבי חמורים] ממקום הזול למקום היוקר, מעלים במקום היוקר כמקום הזול, ואינן

8. כתב רש"י דלפירושו של בה"ג הנ"ל לויין חטין ופורעין חטין, ובמאירי נר' דגירסת הבה"ג "דיזפי חטי" וגירסת רש"י "דיזפי זוזי".

9. וכגון שנתן לו [המוכר ללוקח] שכר עמלו

קס"ג ד שדנו בפירושו. ובעל הלכות גדולות [הובא ברש"י ותוס' ובראשונים כאן, וכן פי' הר"ף, והרמב"ם י א] פירש: אין לויין סאה בסאה על סמך שער שבשוק, כלומר: אע"ג דאם "יש לו" מותר ללוות סאה בסאה, שער שבשוק לו יחשוב "יש לו" [עפ"י הריטב"א].